

UKM 06/16 Dialog og sosiale medier

Vedtak

Innledning

Kirkemøtet 2016 (KM) sendte følgende utfordring til Ufung og UKM i saken Religionsmøte og dialog (fra vedtaksteksten):

Kirkemøtet ser behovet for styrket kompetanse og ber Utvalg for ungdomsspørsmål i Kirkerådet og Ungdommens kirkemøte om å innhente og dele unges erfaringer og kompetanse på dialogfeltet og særskilt reflektere over om det er mulig å drive dialog via sosiale medier.

Utfordringen til Ufung og UKM var altså todelt:

1. ... innhente og dele unges erfaringer og kompetanse på dialogfeltet
2. ... særskilt reflektere over om det er mulig å drive dialog via sosiale medier.

UKM har valgt å legge opp til en prosess over to år for å besvare utfordringen fra KM. I år ble spørsmålet om det er mulig å drive dialog via sosiale medier behandlet. Frem mot UKM 2017 er det laget bestillinger for innhenting av unges erfaringer og kompetanse på dialogfeltet. Disse bestillingene kommer til slutt i vedtaksdokumentet. De innsendte bidragene skal legge grunnlaget for en rapport som sendes til KM 2018. Kirkerådet vurderer om bidragene skal offentliggjøres som ressursmateriell.

Er mulig å drive dialog via sosiale medier?

Kirkemøtets utfordring til UKM dreier seg om tros- og livssynsdialog. Kirkemøtet valgte å vektlegge følgende dialogdefinisjon for å fortelle hvilken holdning vi tar med oss inn i møtet med andre mennesker:

Dialog er et møte ansikt til ansikt mellom likeverdige parter uten skjulte hensikter. Jeg går inn i en dialog, ikke for å forandre den andre, men for å ta del i den gjensidige forandring som kan skje gjennom et møte.

(Dialogsenteret Emmaus/Kirkelig dialogsenters definisjon slik Anne Hege Grung har formulert den)

Definisjonen ovenfor vektlegger fysiske møter ansikt til ansikt. Bakgrunnen for det, finner vi i dialogfilosofien og i erfaringer fra dialogarbeid. Er sosiale medier dermed utelukket som arena for

dialog på tvers av tro eller overbevisning? Kan for eksempel en kristen og en humanetiker møtes på nett og dele tanker og erfaringer om sin tro og sitt livssyn på en måte som er dialogisk?

Begrepet dialog kan favne vidt og omfatte samtaler om alt fra hverdagslige til eksistensielle tema. For at det skal være en dialog må den uansett kjennetegnes av at noe skiller den fra en liten ordveksling i forbifarten. UKM mener det er en nyttig øvelse å definere hva dialog er, basert på egne erfaringer og tanker. For oss kjennetegnes dialog av en respektfull og lyttende holdning, der felles interesser og gjensidighet åpner for at alle kan bidra som likestilte parter. Dialog er et samspill mellom partene hvor ingen har skjulte hensikter. Den rommer uenighet og muligheten for å være tydelig og ærlig. Denne forståelsen bruker vi inn i behandlingen av dialog og sosiale medier.

Språk på sosiale medier

Dialog ansikt til ansikt rommer mange ulike sider ved det å kommunisere: dialekt og språk, ordvalg, kroppsspråk, ansiktsuttrykk, setting, og så videre. Mange av disse måtene å kommunisere på blir borte gjennom sosiale medier. Samtidig har sosiale medier åpnet for «nye» språk og uttrykk som kan være krevende å sette seg inn i. Samtaler via sosiale medier skjer skriftlig, visuelt eller ved hjelp av lyd. Noen ganger brukes flere virkemidler samtidig, eller flere sosiale plattformer brukes på samme tid. Et eksempel er emotikoner (som også kalles emoji'er, for eksempel: 😊) som brukes på de fleste sosiale nettverksplattformer.

En av delegatene forteller:

Det er blitt helt vanlig å slenge på emoji'er på for eksempel SMS'er. De gangene jeg velger å svare uten emoji'er får jeg respons tilbake hvor de lurer på om jeg er sur fordi jeg ikke har brukt emoji'er! Og det selv om jeg har sendt en hyggelig SMS!

En annen delegat forteller:

Det kan være vanskelig å forstå og tolke alle meldinger som sendes. Noen ganger blir jeg usikker på hva som egentlig menes. En gang sendte jeg melding om at jeg ønsket å ta fri fra deltidsjobben fordi jeg hadde kjøretime. Jeg fikk svar tilbake fra sjefen i en SMS hvor det stod: «OK!!!». Var han ironisk når han brukte tre utropstegn eller var det ganske enkelt OK at jeg tok fri? Vanskelig å vite noen ganger ...

Emotikoner brukes for å uttrykke følelser og «kroppsspråk» som ellers ikke er tilgjengelig på skriftlige, sosiale medier. Men bruken kan lett føre til feiltolkninger og misforståelser som ikke lar seg oppklare umiddelbart.

Sosiale medier har medført at vi er tilgjengelig og på nett hele tiden. Kommunikasjon skjer døgnet rundt og på flere plattformer samtidig. Noen ganger føres en form for samtale på sosiale medier parallelt med en helt annen form for samtale ansikt til ansikt. En av delegatene forteller:

Vi bør aldri krangle på chat. Jeg har en kompis, og vi ender ofte opp i krangler på chat. Han har litt dårlig ordforråd, og da er det ikke alltid like lett å forstå hva han sier og det oppstår misforståelser. Samtidig har vi aldri kranglet ansikt til ansikt. Litt rart med to parallelle verdener. Når du prater med folk på chat kan det være lettere å misforstå hverandre.

Delegatenes historier illustrerer hvor vanskelig kommunikasjon på sosiale medier kan være. Språk skaper identitet, og påvirker vår måte å kommunisere på. Sosiale medier skaper åpne rom hvor du selv må definere når og hvor du må skjerme deg selv.

Situasjonsbetinget dialog

Sosiale medier har skapt nye arenaer for kommunikasjon og for samtaler. Dette er arenaer som utfyller de fysiske møtene. Men har de skapt nye dialogarenaer som kan sidestilles med møter ansikt til ansikt?

En av delegatene forteller:

Vi begynte i ny klasse på videregående. En av jentene i klassen var flyktning, muslim og hadde begrenset norskkunnskap. Vi gikk samme vei til skolen og kom en dag i snakk. Det ble naturlig for oss begge å snakke om tro, om det å være kristen og det å være muslim. For å utdype og forstå hverandres tro, begynte vi å tagge hverandre i bilder og videoer, samtidig som vi fortsatte å prate sammen på skoleveien og på skolen. For å forklare hva Eid betød for henne som muslim, tok hun med seg Eid-festmat til klassen, og da jeg var på Kirkemøtet fulgte hun litt med på hva som skjedde der. Etterpå fortalte jeg henne mer om hva som hadde skjedd på Kirkemøtet og hva det betød for kirken. Nøkkelen til en utvidet forståelse for hverandres tro ble sosiale medier, samtidig som vi fortsatte å snakke sammen i hverdagen.

Historien viser hvordan møter ansikt til ansikt og dialog på sosiale medier kan utfylle og berike hverandre. Historien er en positiv inngang til å behandle saken om dialog og sosiale medier. Den viser også at alle kan ta ansvar for å starte en dialog, og at det på en god måte kan involvere flere i dialogen over tid, slik delingen av festmat til Eid viser.

Alle dialoger er situasjonsbetingede. Det betyr at vi er avhengig av godt skjønn og god dømmekraft når vi kommuniserer med hverandre. Ingen blir automatisk kompetente dialogaktører selv om de vokser opp i og lever i flerkulturelle og flerreligiøse miljøer. God kommunikasjon krever trening og felles forståelse for hvordan vi kommuniserer med hverandre på en respektfull måte. Det er viktig å lære seg og å bruke gode verktøy for dialog i møter ansikt til ansikt. Det samme gjelder for kommunikasjon via sosiale medier. Kommunikasjon på sosiale medier krever kunnskap og forståelse

for hvilken plattform vi er på, hvor åpen plattformen er, og hvilken situasjon eller kontekst vi kommuniserer inn i.

UKM mener sosiale medier har et stort, positivt potensiale i seg til å skape gode arenaer for kommunikasjon. Sosiale medier kan:

- Sette mennesker i kontakt med hverandre som ikke tidligere hadde mulighet for å møtes på grunn av store avstander, også over landegrensener, og på tvers av religiøse og kulturelle skiller.
- Gjøre at mange kan kommunisere med hverandre som ellers ikke kunne gjort det, for eksempel mellom døve eller hørselshemmede og andre som ikke kan tegnspråk.
- Skape arenaer for samtaler om tro og identitet, for eksempel med en nettprest. Dette kan foregå anonymt, eller under fullt navn i et lukket og trygt nettmiljø, der mennesker kan dele ting som de ellers ikke ville delt eller pratet om i et møte ansikt til ansikt. Dette krever plattformer som legger til rette for slike samtaler, og kan gjøres i samarbeid med miljøer som har kompetanse på feltet, slik som de kirkelige dialogsentrene.
- På ulike måter bidra til å skape bevissthet om tro og overbevisning gjennom delte lenker og «likes». Sosiale medier kan på sitt beste skape gode samtaler ansikt til ansikt som ellers ikke ville funnet sted.
- Trigge interesse og engasjement for viktige saker som ellers ikke ville fått oppmerksomhet.
- Bygge broer mellom mennesker som ellers ikke ville tenkt at de har noe til felles.
- For mange oppleves som mer tilgjengelig enn andre møteplasser. Her kan skriftlige og andre bidrag være mer gjennomtenkte og velformulerte enn det mange kan uttrykke muntlig i et møte ansikt til ansikt.
- Ofte ha lavere terskel enn andre møteplasser. Her kan de som føler seg ubekvem på andre arenaer nå frem med det de tenker og mener.

UKM mener sosiale medier på en god måte kan utfylle og bidra til dialog om tro og identitet. Sosiale medier kan likevel ikke *erstatte* møtene ansikt til ansikt. Mennesker trenger sosiale fellesskap i nærhet til hverandre. Derfor blir svaret på Kirkemøtets spørsmål om det er mulig å drive dialog på sosiale medier et «ja», men med en del forbehold. Vi tror det er mer fruktbart å fokusere på de sidene ved sosiale medier som kan *bidra* til dialog og *utfylle* møtene som skjer ansikt til ansikt, slik vi har vist i punktene ovenfor.

Sosiale medier som arena for kommunikasjon er i stadig utvikling på godt og på vondt. UKM er fullt klar over at punktene ovenfor har en skyggeside. Uten muligheten for å lese kroppsspråk hos den

eller de vi kommuniserer med er det også lett å misforstå og feiltolke hverandre. Det kan skape grobunn for sinne og frustrasjon som tas ut på negative måter i sosiale medier i stedet for ansikt til ansikt, der muligheten for å oppklare misforståelser kanskje er større.

Sosiale medier kan bli brukt negativt til å:

- Mobbe og trakassere andre blant annet fordi det er lettere på gjemme seg bak anonymitet eller avstand til den som blir mobbet. Noen eksempler på dette er hatefullt språk eller misbruk av bilder som er delt uten samtykke.
- Ekskludere andre fra informasjon og fellesskap. Dette kan gjøres bevisst eller ubevisst; noen kan bli ekskludert fra en chatgruppe eller ved at informasjon utveksles på en plattform som enkelte ikke er en del av.
- Isolere seg fra samfunnet utenfor internett og dermed fraskrive seg ansvaret for familie og venner, nærmiljø og lokalsamfunn.
- Bekrefte og forsterke fordommer mot mennesker og grupper gjennom valg av sosiale forum og kanaler.

Listen over utfordringer ovenfor er ikke unik for sosiale plattformer, men det kan virke som om det er lettere å for eksempel mobbe andre gjennom sosiale medier fordi trakasseringen ikke skjer ansikt til ansikt.

UKM mener det er viktig å «ta eierskap» over sosiale medier. Med det mener vi å bruke sosiale medier aktivt og på en positiv måte. Vi trenger opplæring i hvordan vi bruker ulike plattformer til ulike formål, og hvordan vi kommuniserer på nett. UKM ønsker å vektlegge utvikling og formidling av «kjøreregler» for bruk av sosiale medier. Vi ønsker at slike kjøreregler bygger på kjennetegnene for dialog.

Åpenhet for å snakke om tro og overbevisning

UKM ønsker å tilrettelegge for samtaler om tro og overbevisning på alle arenaer som ungdom og unge beveger seg på: i formelle og uformelle dialogsettinger, på sosiale medier, i skole og i fritid. UKM tror på et *livssynsåpent* samfunn der samtaler om tro fritt kan finne sted, og at det er naturlig å snakke om det. Dette krever øvelse: i å ordlegge seg, i å snakke på en forståelig måte om egen tro og overbevisning. Kirken må være tydelig på å ordlegge seg på grunnlag av kristen tro og kristent trosspråk, også der det kan føles mer naturlig å snakke i et sekulært eller nøytralt språk.

Videre arbeid med dialog frem mot UKM 2017

UKM 2016 utfordrer ungdomsrådene og organisasjonene til å innhente og dele unges erfaringer og kompetanse på dialogfeltet frem mot UKM i 2017. Dette er en viktig jobb som Den norske kirke, barne- og ungdomsorganisasjonene, andre kirkesamfunn og våre dialogpartnere blant andre religioner og livssyn, kan ha nytte av. UKM ønsker derfor å samle inn bidrag som sendes til Ufung/ Kirkerådet i form av dokumenter, filer eller lenker til sosiale medier innen **20. april 2017**.

Bidragene kan leveres som dokumenter, filmopptak, lydfiler, bilder, osv. De innsendte bidragene skal legge grunnlaget for en rapport som bearbeides av UKM 2017 og sendes til Kirkemøtet 2018.. Kirkerådet vurderer om bidragene skal offentliggjøres som ressursmaterieil.

Vi ønsker bidrag med konkrete erfaringer fra arbeid med tros- og livssynsdialog fra menigheter, organisasjoner eller fra ungdomsrådene i bispedømmene. Bidragene kan gjerne være laget sammen med venner, bekjente og dialogpartnere med annen tro eller overbevisning.

Bidragene kan være i form av:

- Intervjuer eller samtaler med unge om tro og identitet (gjern fra flere forskjellige tros- eller livssyn).
- Beskrivelser av dialogsamlinger eller dialogmøter som har vært gjennomført.
- Dialogopplegg som har vært gjennomført i konfirmantgrupper, speidergrupper, kor eller annet arbeid blant unge i menighetene.
- Samarbeid med andre tros- eller livssynssamfunn om diakonalt arbeid (innsamling eller arbeid til gode formål, osv.).
- Eksempler på god dialog på sosiale medier.
- Beskrivelser av studieturer med fokus på dialog.

UKM ønsker at bidragene utfylles med refleksjon blant følgende spørsmål:

- Hvem inkluderer dere i bruken av ordet «vi»?
- Tror dere det skapes nye «vi-fellesskap» på tvers av tro og overbevisning, kultur og språk, kjønn og identitet, der dere bor og i tilfelle hvordan?
- Hva tenker dere, på bakgrunn av egen erfaring, kjennetegner religionsdialog?
- Hvordan kan dere legge til rette for dialog gjennom aktiviteter og samarbeid, også via sosiale medier (dialog gjennom praksis, også kjent som «diapraksis»)?
- Hvordan kan dere snakke om tro eller overbevisning på en god måte?

- Hvordan kan kjøreregler for bruk av sosiale medier i dialog om tro og identitet være utformet? Og hvordan deler vi slike kjøreregler? Vi ber om innspill til dette.